

UUDET
LUKUTAIDOT

Uusia lukutaitoja tulevaisuuteen –
digiä, mediaa ja ohjelmointia Itä-Suomessa 22.3.2022

Lasten mielenkiinnon kohteista kohti digitaalisuutta

Uudet lukutaidot-hanke 2021-2022
Savonlinnan varhaiskasvatus

Lasten mielenkiinnon kohteiden huomiointi:

Uudet lukutaidot 2021 hyvän pedagogisen toiminnan kuvauksissa

- ”Digitaalisia ympäristöjä käytetään lasten ajatusten ja mielenkiinnon kohteiden näkyväksi tekemisessä.”
Vaka/Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen/Vuorovaikutus /Osallisuus
- ”Käsitellään lasten omia mielenkiinnon kohteita mediassa leikkien ja luovan ilmaisun keinoin.”
Vaka/Medialukutaito/Median tulkinta ja arviointi/Minä median käyttäjänä
- ”Leikitään yhdessä sarjojen, pelien, videoiden ja elokuvien tapahtumia. Huomioidaan lasten erilaisia mielenkiinnon kohteita.”
Vaka/Medialukutaito/Median tuottaminen/Minä median tuottajana

Lasten mielenkiinnon kohteiden huomiointi:

Meillä valittu koko varhaiskasvatusta koskeva yhteinen teema: Saimaa, jota lähdetty ryhmissä tutkimaan

- Mistä ryhmän lapset ovat kiinnostuneita?
- Miten lasten mielenkiinnon kohteet ilmentyvät Saimaalla?
- Tutustutaan samalla lähiympäristöön ja opitaan, mitä muuta Saimaa pitää sisällään kuin norppia
- Hyödynnetty pedagogista dokumentointia ja kamerakynän pedagogiikkaa

Lasten aiheet ja ideat toiminnan suunnittelussa:

- Ryhmissä lasten mielenkiinnon kohteet ja oppimisen ideat on suunnattu varhaiskasvatuksen oppimisen alueille ja esiopetuksen oppimiskokonaisuuksiin sekä uusien lukutaitojen osaamisen alueille
- Syksy toimittu perinteisin menetelmin:
tutkien, leikkien, askarellen, kädentöitä tehden, maalailten, piirrelten, muovailten, jumpaten, pelaten, rakennellen, retkeillen, näytellen, tarinoiden jne.
- Samalla otettu kuvia ja videoita syntyneistä tuotoksista ja toiminnasta harjoiteltu tv-taitoja kuvien ottamisen yhteydessä yhdessä lasten kanssa, tutustuttu iPadeihin ja Uusien lukutaitojen tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kuvauksiin

Lasten mielenkiinnon kohteet syksyllä 2021

Saimaa-teemassa:

- Kalat
- Metsä ja luonto
- Vesistö
- Norppa
- Laivat
- Saaret

Lapsilta nousseet aiheet eri ryhmissä

5

Kohti digitaalisuutta:

Kasvattajien lähtökohta syksyllä 2021 (ennakkokartoitus):

- 42,2% kasvattajista kokee olevansa alkutaipaleella
- iPadien käyttö painottuu oppimispelien käyttöön (23,5 %)
- Digitaalisia tuotoksia tehty vähäisissä määrin (15,7 %)
- Pedagogisia ideoita ryhmien välillä jaetaan vähän (6,7 %)
- Teknistä apua saa aina tarvittaessa (93,3 %)

Kohti digitaalisuutta:

Vasu velvoittaa:

- ” Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä sekä tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin.” s. 26
- ”Digitaalista dokumentointia hyödynnetään leikeissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa.” s. 26
- ”Henkilöstö ohjaa lapsia tieto- ja viestintäteknologian monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön.” s.26
- ”Tieto- ja viestintäteknologia on osa monipuolista ja lasta osallistavaa oppimisympäristöä. Varhaiskasvatuksessa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla.” s.33
- ”Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään toiminnassa.” s.38

Kohti digitaalisuutta:

Eops velvoittaa:

- ”Esiopetuksen tehtävä on kotien rinnalla edistää lasten tieto- ja viestintäteknologista osaamista.” s. 18
- ”Tieto- ja viestintäteknologian avulla tuetaan lasten vuorovaikutustaitoja, oppimisen taitoja sekä vähitellen kehittyvää kirjoitus- ja lukutaitoa.” s. 18
- ”Esiopetuksessa käytetään ja sovelletaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla.” s. 24
- ”Monipuolisten työtapojen käyttö edellyttää, että oppimisympäristöissä on riittävästi erilaisia leikkiin ja opetteluun soveltuvia materiaaleja, havainto- ja työvälineitä sekä mahdollisuuksia käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa.” s. 28

- ”Lasten lukutaidon kehittymistä tuetaan järjestämällä heille mahdollisuuksia leikkilliseen kirjoittamiseen ja omien tekstien tuottamiseen tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen.” s. 33
- ”Opetuksessa hyödynnetään muun muassa leikkejä, pelejä ja tarinoita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.” s. 36

Kohti digitaalisuutta:

- Kevään aikana varhaiskasvattajat ovat harjoitelleet digiohjaajan tuella sovelluksia, jotka mahdollistavat digitaalisten tuotosten tekemisen yhdessä lasten kanssa
- Jokaisella ryhmällä ja kasvattajalla on ollut mahdollisuus edetä omaan tahtiin iPadien ja sovellusten käyttöä on harjoiteltu jokaisen kasvattajan lähtökohdista
- Koulutukset on toteutettu pääosin Teamsin välityksellä kasvattajat ovat saaneet valita, haluavatko yksilö-, pari- vai ryhmäkoulutusta (enintään 3 mukana)
- Perusteita otettu haltuun ja sen jälkeen toteutus tehty lasten kanssa ei tarvitse osata heti kaikkea ja muistaa toimintoja → yhdessä lasten kanssa ihmetellen ja opetellen

Lasten kanssa arjessa:

Alle 3-vuotiaat

- TVT-osaaminen:

iPadeilla otettu kuvia yhdessä lasten kanssa lasten mielenkiinnon kohteista, leikeistä, leluista, kädentöistä, piirustuksista yms. ja katseltu niitä yhdessä sekä jaettu huoltajille

Yhdessä etsitty ryhmätiloista löytyviä värejä ja otettu niistä kuvia

Luonnossa retkeillessä kuvattu lasten ihmetysten aiheita

Tehty kuvahakuja yhdessä lasten kanssa lapsia kiinnostavista asioista

Rikastutettu leikkejä äänien ja kuvien muodossa

Tehdään digitaalisia tuotoksia, joissa hyödynnetään lasten ottamia kuvia mielenkiinnon kohteista, ihmetysten aiheista, luonnosta, piirustuksista, kädentöistä yms.

Lasten kanssa arjessa:

Alle 3-vuotiaat

- Medialukutaito

Katseltu kirjoista kuvia samalla sanoittaen ja kiinnittämällä huomiota kuvien yksityiskohtiin

Luettu satuja, tarinoita, loruja

Etsitty tietoa mm. Saimaa-teemaan liittyen lasten mielenkiinnon kohteista sekä muista esiin tulleista aiheista niin kirjoista kuin internetistäkin

Kuunneltu musiikkia ja leikitty laululeikkejä

Tallennettu itse soitettua musiikkia soittimilla ja kuunneltu tallenteita yhdessä

Otettu valokuvia retkiltä, kuunneltu luonnonääniä ja tallennettu niitä

Kuvattu/videoitu toimintahetkiä, esim. pukemistilanteita ja katseltu tallenteita yhdessä

Kuvattu lasten leikkejä, kädentöitä, onnistumisia → katseltu yhdessä, jaettu huoltajille, käytetty toiminnan suunnittelun sekä arvioinnin tukena (muutamia innostuneita tekemään koosteen toimintakaudesta kuvia/videoita apuna käyttäen ThingLinkillä)

Ryhmissä tulossa erilaisia digitaalisia tutoksia → esim. Vesi elementtinä – tutkimuksia vedestä, Nallet Saimaalla, Kuvakoosteita...

<https://www.thinglink.com/video/1562453440263618561>

Lasten kanssa arjessa:

Alle 3-vuotiaat

- Ohjelmoinnillisen ajattelun kehittäminen

Leikkien yhteydessä nimetty leikissä olevia leluja, esineitä ja tavaroita sekä kuvailtu niiden ominaisuuksia sekä lukumääriä → esim. jaoteltu pienet ja isot autot erikseen, jaoteltu legoja värien mukaan jne.

Yhdessä lasten kanssa harjoiteltu lajittelua keräämällä lelut niille merkattuihin laatikoihin/hyllyihin

Katseltu ja tutkailtu päivä-, pukemis- ja käsipesujärjestyskuvia, laitettu vaatteet yhdessä lapsen kanssa pukemisjärjestykseen jonoksi lattialle

Rakenneltu mallista kahden/kolmen tornin rakennelmia

Leikitty laululeikkejä

Liikuntaleikeissä käytetty esim. eläinten kuvia hyödyksi ja juostu sen eläimen pesään, jonka kuvaa näytetty, tai liikuttu sen eläimen mukaisesti, jonka nimi sanottu/kuvaa näytetty

Lasten kanssa arjessa:

3-5-vuotiaat

- TVT-osaaminen

Etsitty yhdessä tietoa lapsia kiinnostavista aiheista

Tehty kuva- ja äänihakuja

Tutkailtu ”maailmaa” katsomalla iPadin kameran läpi ilman kuvaamista

Lapset ottaneet itse kuvia omista kädentöistä, askarteluista, piirustuksista, omista lempipaikoistaan, leikeistään ja leluistaan päiväkodilla

Zoomailtu ja rajattu itse otettuja kuvia, käännelty niitä ylösalaisin ja sivuttain

Nimetty laitteita ja välineitä, juteltu yhdessä niiden käyttötavoista sekä mietitty löytyykö samanlaisia kotoa

Lapset itse videoineet toimintaa, luonnon ääniä, leikkejä

Harjoiteltu iPadien huolellista käyttöä ja hyviä työasentoja käytön yhteydessä

Harjoiteltu äänen voimakkuuden säätämistä

Rikastutettu leikkejä äänien ja kuvien muodossa

Pelattu oppimispelejä

Tehdään digitaalisia tuotoksia

Lasten kanssa arjessa:

3-5-vuotiaat:

- Medialukutaito

Katseltu, tutkailtu ja luettu kirjoja sekä keskusteltu kuvista ja kirjan tapahtumista

Etsitty tietoa lasten mielenkiinnon kohteista hyödyntäen kirjoja, lehtiä ja internettiä

Sadutettu lapsia ja kuvitettu omia satuja, tai kerrottu tarinaa omasta piirustuksesta → viedään digitaaliseen muotoon (saadaan lisäarvoa lisäämällä kerrontaa äänellä, itse soittamaa musiikkia taustalle, tai valmiita objekteja (esim. eläimiä, kulkuvälineitä, puita...) omaan piirustukseen jne.)

Kuunneltu musiikkia ja leikitty laululeikkejä

Tallennettu yhdessä laulettuja lauluja ja kuunneltu/katseltu niitä

Osallistettu lapset dokumentointiin samalla ohjaten lapsia huolelliseen laitteiden käyttöön ja luvan kysymiseen, mikäli kuvassa näkyy henkilöitä, tai jonkun toisen tekemä kädentyö, rakennelma tms.

Otettu kuvia eri etäisyyksiltä ja pohdittu, miten kuvattava kohde muuttuu ja näyttää

Kuvattu leikkejä, onnistumisia, kädentöitä...

Ryhmässä tulossa erilaisia digitaalisia tuotoksia:

Hyväkaveri-kalat, Saimaa-aiheinen elokuva, Pöytäteatteri, jossa hahmoina liikkuvat lasten sadutuksista nousseet Söpö-Norppa, Hannu-Hauki ja Lenni-Lokki, Tarina kuutista ja norppaperheestä, Vuodenajat Saimaalla...

<https://www.thinglink.com/scene/1559902970517127170>

Lasten kanssa arjessa:

3-5-vuotiaat:

- Ohjelmointiosaaminen

Leikkien yhteydessä ryhmitelty leikissä olevia leluja, esineitä ja tavaroita eri ominaisuuksien ja lukumäärien mukaan

Harjoiteltu lajittelua arjen toiminnoissa:

keräämällä lelut niille merkattuihin laatikoihin/hyllyihin laittamalla hanskat, puvut, kengät jne. niille merkatuille paikoille ulkovaatteita riisuttaessa

lajittelemalla astiat ja ruokailuvälineet niille kuuluviin paikkoihin ruokailun päätteeksi

Laiteltu pukemisjärjestys kuvia eri järjestykseen ja pohdittu mitä seuraa, kun puetaan erilaisessa järjestyksessä, kuvattu videoita pukemistilanteissa

Tutustuttu eri muotoihin ja etsitty niitä ympäristöstä, laitettu muotoja järjestykseen mallin mukaisesti

Rakenneltu legoja annetun mallin mukaan, pujoteltu helmiä tietyssä järjestyksessä värin mukaan, rakenneltu värijonoja multilink-kuutioilla

Muovaillessa mietitty, mikä tekee esim. pupusta pupun tai pallosta pallon

Tehty pisteestä pisteeseen -kuvia sekä labyrinttejä, joissa käytetty helppoja käskyjä (mene eteenpäin, käänny, jatka suoraan, pysähdy)

Leikitty laululeikkejä ja liikuntaleikkejä

Rytmitavuilla TAA ja Ti-Ti tehty omia taputusleikkejä

Muotojen avulla tehty omia jumppia (neliö, kolmio, ympyrä)

Leivottu ohjeen mukaisesti ja samalla mietitty mm. miltähän esim. keksi maistuisi, jos siitä jättäisi sokerin pois

Lasten kanssa arjessa:

Eskarit

- TVT-osaaminen

Etsitty tietoa lasten esittämiin kysymyksiin ja ihmetysten aiheisiin internettiä hyödyntäen samalla sanoittaen tiedonhakua ja selaimen käyttöä, tehty kuva- ja äänihakuja

Opeteltu ryhmässä olevien laitteiden käyttöä (miten laitteen saa päälle/pois, mistä ääniä voi säädellä, miten laitetta voi ladata...)

Harjoiteltu näppäintaitoja kirjoittamalla oma nimi tietokoneella (nimi tulostettu)

Opeteltu tunnistamaan yleisimpiä symboleja (virtanäppäin, äänenvoimakkuus, kamera, mikrofoni, play, stop)

Pelattu oppimispelejä

Keskusteltu kotona pelattavista peleistä ja niiden ikärajoista

Pohdittu, voiko kaikki internetissä oleva tieto olla luotettavaa muokkaamalla esim. itse otettuja kuvia eri etäisyyksistä, rajaamalla ja kääntelemällä kuvia ylösalaisin sekä tekemällä omia uutisia

Tehty ajatuskarttoja lasten mielenkiinnon kohteista ja hyödynnetty niitä mm. digitaalisten tuotosten tekemisessä

Lapset kuvanneet toimintaa ja osallistuneet pedagogiseen dokumentointiin (samalla opeteltu luvan kysyminen kuvattavilta ja kuvissa näkyviin toisten tekemiin kädentöihin)

Harjoiteltu iPadien huolellista käyttöä ja hyviä työasentoja käytön yhteydessä

Rikastutettu leikkejä äänien ja kuvien muodossa

Tehdään digitaalisia tuotoksia

Lasten kanssa arjessa:

Eskarit

- Medialukutaito

Katseltu, tutkailtu ja luettu kirjoja sekä keskusteltu kuvista ja kirjan tapahtumista sekä hahmoista, hahmojen ominaisuuksista ja tunteista, pohdittu miten tarina muuttuisi, jos tapahtumia muutettaisiin, verrattu kirjoissa esiintyvien eläinten kuvia tietokirjan kuvaan tai internetistä löytyviin kuviin

Etsitty tietoa lasten mielenkiinnon kohteista hyödyntäen kirjoja, lehtiä ja internettiä

Lapset tehneet omia musiikki-, tanssi- ja jumppavideoita, joita yhdessä katseltu

Ryhmän blogiin lapset itse kertoneet viikon toiminnoista kertoen ja kuvaten

Keskusteltu pelaamisesta ja median käytöstä kotona (mitä pelejä pelataan, mitä ohjelmia/elokuvia katsotaan, pelataanko/katsotaanko ohjelmia yksin vai yhdessä jonkun kanssa, millaisia tunteita pelaaminen tai jonkin ohjelman/elokuvan katsominen on herättänyt jne.), tutustuttu ikärajasymboleihin

Ryhmissä tulossa erilaisia digitaalisia tuotoksia → Saimaa-uutiset, Voimahahmot Saimaalla, Tietoiskuja Saimaan kaloista, Runoja Saimaalta, Omat tarinat...

Kalavideo:

- <https://express.adobe.com/video/uc5rcQlKp3bLJ>

Ketun ja pupun ja suden talvielokuva:

- <https://drive.google.com/file/d/1AjJWBannTJBj6RxGmTuDQRFkouJpRt-/view?usp=sharing>

Tietoa ketusta:

- [CC5DDD41-0AB0-4300-92B7-1B04AAB6CF3B \(thinglink.com\)](https://www.thinglink.com/scene/CC5DDD41-0AB0-4300-92B7-1B04AAB6CF3B)

Lasten kanssa arjessa:

Eskarit

- Ohjelmointiosaaminen

Lajiteltu leluja leikin teeman mukaan (rakentelu-, kauppa-, barbi-, ponileikki jne.)

Tehty vertailua, luokittelua, sarjoittamista mm. leluilla, legoilla, helmillä, multilink-kuutioilla

Leikitty ”käskyleikkejä”, laulu- ja liikuntaleikkejä, sääntöleikkejä

Leikitty ihmisrobotteja

Ratkaistu salaviestejä

Tehty pisteestä pisteeseen tehtäviä

Ohjattu ruudukon läpi hahmoja käskyillä tai nuolisymboleilla

Pelattu erilaisia ohjelmointiin liittyviä oppimispeljä (Möllit, Alex, Kodable, Lightbot Hour)

Tutustuttu käytössä oleviin sovelluksiin, niiden toimintoihin ja käyttötarkoituksiin

Tutkittu laitteita ja leluja, joissa on jokin ohjaava laite sisällä, mietitty mitä tapahtuisi, jos esim. kauko-ohjattavasta autosta puuttuisi jokin näppäimistä, tai itkeekö vauvanukke oikeasti vai mistä itkun ääni tulee jne., mietitty millainen olisi oma ”älylelu”, mutta ei vielä viety ajatusta pidemmälle (esim. piirretty oma älylelu sekä keksitty sille ominaisuuksia ja toimintoja)

Muutamissa ryhmissä ollut mahdollisuus lainata koulun puolelta Bee-Bot-lattiarobotteja ja kokeilla niiden toimintaa

Työskentelyn tukena:

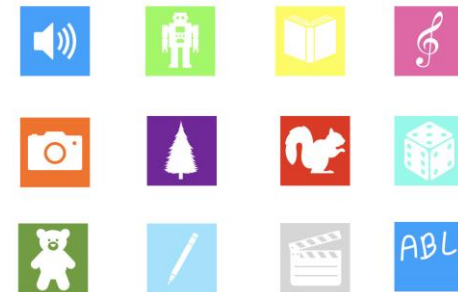
- Digiohjaaja elokuu 2021 – heinäkuu 2022
- Sivusto:
 - <https://sites.google.com/edu.savonlinna.fi/uudetlukutaidotsaimaa/etusivu>
- Toimintataulut ja interaktiiviset tehtävät (TVT):
 - taulut: https://drive.google.com/drive/folders/168Sg26af_4zpM729BE5aYgLqj5n1-2p9?usp=sharing
 - tehtävät: <https://www.thinglink.com/scene/1515607853216301057>

Työskentelyn tukena:

- Monilukutaitosuunnitelma:
 - työstetään kevään aikana
 - kokoaa yhteen Uusien lukutaitojen osa-alueet
 - sisältää päivittyviä aineistoja ja tuotoksia myös lasten luomasta digitaalisesta kulttuurista
 - näyttää ja kertoo perheille varhaiskasvatuksen tavoitteista ja pedagogisesta toiminnasta eri oppimisympäristöissä
 - korvaa perinteisen TVT-strategian
 - avoin verkkosivusto

Monilukutaitosuunnitelma

Haasteet:

- TVT:n käyttö nähdään muusta toiminnasta erillisenä toimintona
- Mistä aikaa kaiken uuden opetteluun? Pitää ensin osata itse...
- Käsitys siitä, että pienille ei voi antaa iPadiä käteen esim. valokuvan ottamista varten
- Ajattelutapa työyhteisössä: ”Tee sinä, kun sinä osaat”
- Aikuinen tekee digitaalisen tuotoksen ilman lasten osallisuutta esim. lasten kädentöistä
- Ei ole tietoa siitä, miten digitaalisuutta voidaan liittää perinteisiin tapoihin

- *Laitteet vanhoja eivätkä toimi kunnolla*
- *Tietoturvallisten sovellusten tarkistaminen kesken → ei montaa sovellusta käytettävissä hankkeen aikana*
- *Projekti? Sanavalintana antaa väärän kuvan siitä, mitä ollaan tekemässä*

UUDET
LUKUTAIDOT

Kiitos 😊

Savonlinnan hankkeen sivusto:

<https://sites.google.com/edu.savonlinna.fi/uudetlukutaidotsaimaa/etusivu>

Yhteystiedot:

Varhaiskasvatuspäällikkö Anna-Liisa Sairanen → anna-liisa.sairanen@savonlinna.fi

Digiohjaaja Kati Roivio → kati.roivio@savonlinna.fi

